



**Historia Pelagiana Et Dissertatio De Synodo V.
Œcumenica In Qua Origenis ac Theodori Mopsuesteni
Pelagiani erroris Auctorum justa damnatio exponitur, &
Aquilejense Schisma describitur**

Noris, Enrico

Patavii, 1708

Cap. 5. Theodorus Mopsuestiæ Pelagianus è sacris Diptychis expunctus.
Nonnulla de eisdem diptychis adnotantur, & Diptychion Mopsuestenum
illustratur. Justinianus publicat edictum contrà tria ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72486](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72486)

& Primasius, & Verecundus Concilii Byzaceni Episcopi pro fidei causâ ad urbem regiam ejusdem præcepto Principis evocantur. Primasius erat Episcopus Adrumetinus, & Vigilii constitutum contra Justiniani sententiam subscripsit, qui tamen paulò post mutatâ sententiâ in Synodi decretum pedibus ivit, ut postea nobis commemorabitur.

Interea captâ Româ à Totilâ, ac Gothis totâ Italiâ victoribus Vigilii instabat Justiniano, ut iterum Belisarius cum exercitu in Italiam mitteretur. Imperator verò non Gothos, sed subortam de tribus capitulis dissensionem malebat profligare. Reddo verba Procopii ex versione Grotii lib. 3. *At Vigilii Romæ Antistes cum Italis, qui & multi, & nobiles Byzantium advenerant, non cessabat instare, ut in Italiam magnâ cum vi Belisarius remitteretur &c. At Imperator Italiam sibi curâ fore promisit, assiduus interim tractandis Christianorum placitis hoc proposito, studioque, ut quæ inter eos disputando jactabantur, componeret.* Hæc Procopius. Nulla enim pejora dissidia Principibus censentur, quàm quæ ob dogmatum diversitatem subditos in factiones dilanciant, neque hostis propulsari facile potest, regno civilibus discordiis afflicto. Vigilii nullâ re magis in dies angebatur, quàm quòd Judicatum emiserat, ejus scripti non semel eundem pœnituit; videbat enim Occidentales ob id omni ergâ Apostolicam Sedem reverentiâ depositâ rebellasse. Quare prudenti consilio cum Justiniano egit, ut à Mennâ sibi Judicatum illud restitueretur, undè postea in Synodo plenariâ velut ex integro eadem causa tractaretur, nullaque fieri posset ex priori illo decreto Sacris Senatoribus in dicendâ sententiâ præscriptio. Id tamen eo consilio Pontifex faciebat, ut Judicatum è Græcorum manibus extorqueret, eaque ratione Latinis ostenderet, invitum se illa scripsisse: *Præstiti igitur Deus, ut hac ratione Sanctus Papa Vigilii Judicatum, quod in ipsâ causâ fecerat, publicè in conventu reciperet denunciâns, quia si quis Græcorum Episcoporum usque ad universali Concilio tractatum de istis Capitulis aliquid fecisset, aut facientibus acquiescisset, à communione Sedis Apostolicæ alienus existeret.* Hæc referunt Clerici Italiæ in libello laudato. Cæterum Vigilii unâ cum Judicato Latinorum omnium amorem, ac reverentiam ergâ Apostolicam Sedem recuperatam putabat; indè etiam factum est, ut in priorem sententiam liberius regredi potuerit, quâ tria Capitula antequam Byzantium veniret, adprobarat. Illius Judicati nec unicum exemplum apud Mennam remansisse, eo mihi argumento probatur, quòd cum postea collatione 7. Synodali ex scriptis Vigilii tria Capitula ab Apostolicâ Sede damnata esse demonstrare Græci Patres conarentur, ac sententiam contra Diaconos Romanos, itemque Epistolas ad Valentianum, & Aurelium Antistites ad verbum recitarent, Judicatum minimè protulerunt. Sed Vigilii verba reddenda sunt in decreto contra Theodorum: *Ad hoc est causa perducta, quatenus semotis omnibus, quæ de trium capitulorum à quibuslibet dicto, scriptore fuerant ordinata, quid de ipsâ re factò opus esset, cum Africanarum, Illyricanarum, seu Vballiarum partium congregatâ Synodo tractarentur, eorum maximè præsentiam requirentes, quorum fuerat scandalizata fraternitas; illud quoque magnoperè nobis cum Clementissimo Principe præsentibus etiam Mennâ Constantinopolitanæ Civitatis, & Datio Mediolanensis Urbis Antistite, aliisque tam Græcis, quàm Latinis Episcopis, cum quibus omnibus etiam in Theodore pariter assuisti, nec non & præsentibus Judicibus, atque Proceribus, uni-*

versoque Senatu convenit, ne usque ad memoratam Concilii definitionem quicquam à præfatis tribus capitulis ab aliquo fieri intentaretur. Hæc Vigilii.

CAPUT V.

Theodorus Mopsuestia Pelagianus è sacris Diptychis expunctus. Nonnulla de eisdem diptychis adnotantur, & Diptychion Mopsuestenum illustratur. Justinianus publicat edictum contra tria Capitula, ac Vigilium, & Africanos Episcopos eidem resistentes sævius affligit. Moritur Mennas Patriarcha C. P.

Justinianus induciarum tempore susceptum semel contra tria capitula bellum acerrimè urgebat. Cum accepisset nomen Theodori è sacris diptychis Ecclesiæ Mopsuestenæ, ejus ille olim Episcopus fuerat, erasum fuisse, ad Joannem Metropolitanum Justinopolitanum (est autem hæc urbs primaria Ciliciæ minoris Anazarbus antea dicta, quæ teste Evagrius lib. 4. cap. 8. terræmotu dejecta, & à Justino Imperatore restituta ejusdem nomen acceperat) literas misit, quibus mandabat, ut collectâ provincie Synodo investigaret, quandonam Theodorus è sacris diptychis expunctus fuisset. Eiusdem ferè exempli Epistolam dedit ad Cosmum Episcopum Mopsuestiæ, qui antè paucos menses in demortui Simeonis locum hac ipsâ Indictione XIII. subrogatus fuerat. Scriptæ sunt literæ Justiniani die 13. Maii, anno Imperii ejusdem XXIV. P. C. Basilii IX. Coacta est autem Synodus Mopsuestiæ die 17. Junii, ejus acta recitantur in Synodo V. quorum initium collatione 5. hocce refertur: *Imperii divini, & piiissimi nostri Domini Flavii Justiniani perpetuò Augusti Imperatoris anno XXIII. legendum XXIV. Post consularum Basilii V. C. anno nono mensis Junii XVII. instantis Indictionis XIII. in Mopsuestiâ coloniâ Christianissimâ &c.* Adfuere cum Joanne Metropolitanâ octo alii Episcopi. Undè nescio cur Ricciolius in magno Chronico ad annum 550. scripserit: *Justinianus universalem Synodum Mopsuestiæ in Ciliciâ convocavit.* Adfuere etiam seniores Clerici, & nobiles civitatis. Joannes Cimeliarcha jussus proferre diptycha Ecclesiæ, in quibus Sanctæ memoriæ Sacerdotum ipsius optima civitatis continentur vocabula, respondit: *Secundum jussionem vestrâ sanctitatis inter sacra vasa, quæ à me servantur, habentes diptycha illa protuli, & ad recitationem porrixi. Habeo autem, & duos membranaceos quaterniones vetustiores istis, quæ nunc sunt, & recitantur, quos & ipsos protuli, sicut videtis.* Jacobus Goar in Euchologio in notis ad liturgiam Chrysoctomi vertit chartaceos codices. Ex his apertè constat, diptycha illius Ecclesiæ fuisse membranas quasdam, in quibus nomina Episcoporum scribebantur. Hinc diptycha à Synodo Constantinopolitanâ sub Joanne Patriarcha anno 518. in relatione ad eundem, itemque à Monachis regie urbis in libello ad eam ipsam Synodum sacri libri nuncupata sunt. Distincta erant diptycha viventium, ac mortuorum; nam in diversis libris eorundem nomina scribebantur. Hoc patet ex literis Attici Constantinopolitani ad Cyrillum de restituto diptychis Chrysoctomo: *Mentio nanque ejus, inquit, fit cum defunctis non solum Episcopis, sed & Presbyteris, Diaconis, & laicis ipsis, mulieribusque &c.* Magna est enim inter defunctos, & superstites differentia, ut etiam libri propter differentiam eorum, quorum memoria conservatur, statum discreta sunt. Ita diptycha τὰ Βίβλια libros & ipse nuncupavit,

eos verò ex aliquot paginis conflatos constat, quòd tot sacrorum, ac laicorum, imò & mulierum nomina continebant. Porro nomina haud promiscuè inferiebantur, sed in unâ paginâ Episcopi, in aliâ Presbyteri, in alterâ Diaconi, atque ita diversis etiam Laici, ac feminae diptychis consignabantur.

Profana quidè diptycha, quæ novi Consulis nomen exhibebatur, ex ebore fuisse certum est ex Cod. Theod. lib. 15. tit. 9. ubi: *Illud etiam constitutione solidamus, ut exceptis Consulibus ordinariis, nulli prorsus alteri auream sportulam, diptycha ex ebore dandi facultas sit. Cum publica celebrantur officia, sit sportulis nimmus argenteus, alia materia diptychis.* Datum est illud rescriptum ab Imperatoribus Valentiniano, & Theodosio anno 384. Tabellis eburneis caracteribus aureis nomen Consulis inscribentur; hinc Claudianus lib. 3. de laudibus Stilichonis propè finem canit.

*Tum virides pardos, & cætera colligit Austri
Prodigia, immanesque simul Latonia dentes,
Qui secti ferro in tabulas, auroque micantes
Inscripti rutilum cætrato consule nomen
Per proceres, & vulgus eant.*

Ex illis cætrato Consule effigiem etiam Consulis in tabellâ sculptam fuisse colligimus, & nostrâ ætate Alexander Vvithelmus hæc diptycha consularia non uno loco inter antiquissima cimelia inventa publicavit, ac nobili insuper commentario illustravit, quem mihi primùm ostendit Octavius Ferrarius magnum illud hujus Academiæ Patavinæ decus, ac nostræ ætatis Oratorum facilè Princeps. Erat duplex tabella ex utraque parte effigiem Consulis representans. Hujusmodi etiam diptychon exhibet Simonius in notis ad Epist. 5. Lib. 8. Sidonii Apollinaris. Hinc verò illi catalogi Episcoporum, aliorumque apud Christianos diptychorum nomen mutuarunt, & consulare diptychon sacrum evasit. Augustinus duas catalogi tabulas eleganter lib. 15. contra Faustum cap. 4. *Diptychium lapidem* nuncupavit. Cæterum & sacra diptycha alicubi eburnea fuisse indicat Fortunatus lib. 10. carm. 7. de Natalitio die Sancti Martini Turonensis ad Childebertum Regem, ubi ait.

*Nomina vestra legat Patriarchis, atque Prophetis,
Cui hodie in templo diptychus edit ebur.*

Non indè tamen certò colligitur, nomina Episcoporum ebore fuisse insculpta, nam coopertorium fortè solummodò eburneum erat, nomina autem membranæ inscripta. Habemus ex inscriptione Gruteri pag. 174. T. Tarfernium legasse *PUGILLARES MEMBRANACEOS OPERCULIS EBORIS*. Certè diptychum Mopsuestenum membranaceum fuisse ex laudato testimonio constat, quòd verò inter sacra vasa, ac pretiosam suppellectilem repositum illud video, easdem membranas crediderim eburneis coopertoriis, vel alterius pretiosæ materiæ tegumentis inclusas.

Diptycha sacra summâ in veneratione erant; etenim in sacrosancto mysterio exponebantur, & Diaconus eadem thure suffibat, quod ex liturgiâ Sancti Joannis Chrysostomi colligo, ubi hæc habentur: *Ὁ Διάκονος ὁ ὑποπόρευεν ἐπὶ αὐτῶν τράπεζῃς, καὶ τὸ δίπτυχα Διάκονος περιμένει σὺς τὴν ἁγίαν μυστήριον, καὶ τὸ δίπτυχα.* Interpretes antiquiores imperitè pro diptychis corporalia posuerunt. Recitabantur diptycha à Diacono altâ voce in ambone, quod ex actis Synodi Constantinopolitanæ anno 518. celebratæ colligitur, ubi cum populus conelamasset: *Diptycha amboni. Qui non loquitur Manichæus est. Diptycha amboni.* Joan-

nes Patriarcha populo iatisfecit. *Post lectionem sancti Evangelii ex more sacrâ missâ finita, & januis clausis (missâ inquam Catechumenorum, quibus post Evangelii recitationem extrâ Ecclesiam dimissis januæ claudebantur) ac sanctâ lectione juxtâ consuetudinem lectâ, tempore diptychorum cucurrit omnis multitudo cum magno silentio circâ altare, & audiebat. Et cum solum lecta fuissent à Diacono nomina prædicatorum Sanctarum quatuor Synodorum, & sanctæ memoriæ Archiepiscoporum Eufemii, Macedonii, & Leonis voce magnâ universi clamaverunt, gloria tibi Domine. Sancti Leonis Papæ, nec non Eufemii, ac Macedonii regis Urbis Præfulum nomina Anastasius hæreticus Imperator è sacris tabulis eraserat, ideo eodem anno 518. Julii die nonâ defunctio, populus septimo post die, nempe die sextadecimâ feriâ secundâ eorundem Præfulum nomina diptychis restituta audivit. Hæc quidè referuntur in actis Concilii Constantinopolitani sub Mennâ anno 526. actione primâ. Atque hæc de materiâ, & recitatione sacrorum diptychorum indicasse sufficiat. Legatur purpurâ æquè, ac sapientiâ Eminentissimus Bona lib. 2. rerum Liturgicarum cap. 12. ubi eruditissimè de sacris diptychis disserit.*

Verùm ut ad Mopsuestenam Synodum redeam, defunctorum illius Ecclesiæ Antistitum nomina ita diptychis inscripta legebantur: *Pro requiescentibus Episcopis Protogene, Zosimo, Olympio, Cyrillo, Thoma, Bassiano, Auxentio, Palatino, Jacobo, Zosimo, Theodoro, Simeone.* Hic ultimus antè paucos menses decesserat, Theodorus verò è Galatiâ erat antè triennium defunctus. Olympius anno 381. interfuit Synodo Constantinopolitanæ Theodosio Imperatore, nam inter Episcopos Ciliciæ legitur *Olympius Mopsuestensis.* Huic circâ annum 391. successit Theodorus Antiochenus tantorum dissidiorum origo, qui cum annos sex, & triginta eam Sedem tenuisset, circâ annum 427. occubuit, ut lib. 2. Hist. Pelag. cap. 4. narravimus. Exceptit Theodorus Thomam, qui in Synodo Antiochenâ præside Domno Patriarchâ contrâ Athanasium Parenorum Episcopum sententiam dixit: ibi enim hæc legitur: *Thomas Episcopus Mopsuestiæ dixit &c.* Hanc Synodum anno eodem, quo decessit Sanctus Cyrillus Alexandrinus, habitam fuisse ex verbis Athanasii recitatis act. 14. Synodi Calchedonenis colligit Patres Lupus cap. 4. Comment. in Synodum latrocinalem Ephesinam: *Hanc, causam inquit, audierunt beata memoria Cyrillus, & Proclus, & certas formas scripserunt Domino, qui fuit Antiochenus Episcopus, promisitque ille eas complere, & cum cognovisset mortem beati Cyrilli, resistit, & ad Judicium me vocavit.* Cyrillum objisse anno 444. locupletissimo ejusdem Cyrilli Nepotis testimonio probavimus lib. 2. Hist. Pelag. cap. 11. Anno igitur 444. tempore Concilii Antiocheni, quod actioni 14. Synodi Calchedonenis insertum legitur, Thomas Mopsuestiæ sedebat. Idem interfuit Synodo alteri Antiochenæ in causâ Ibæ Edesseni ex act. 19. Synodi Calchedonenis, ille autem conventus habitus est anno 448. ut ex actis Synodi Tyriæ, & Berytensis colligitur, quæ in eadem causâ Ibæ habitæ sunt. Hic verò Thomas paulò post decessit, nam in subscriptionibus Concilii Calchedonenis habiti anno 451. legitur: *Bassianus Episcopus Mopsuestiæ per Sophronium Chorepiscopum Anabarzi &c.* Post Bassianum sacris Mopsuestensis præfuit Auxentius hujus nominis secundus.

At cur Macedonius Episcopus in memorato Diptycho non recensetur? Etenim in subscriptionibus Synodi Nicænæ anno 325. inter Antistites Ciliciæ legi-

legitur *Macedonius Mopsuestiensis*. Omnes autem Episcopos Orthodoxos Patres his iusserant nominari: *Recitentur nobis sacra Diptycha, quæ declarant sanctæ memoriæ connumerationem Sacerdotum istius Mopsuestenæ civitatis, ex quo immaculata, & Orthodoxa fides prædicatur usque ad hunc, qui in præsentem verti decimam indictione mortuus est*. Respondeo, Macedonium ad Ariano- rum partes defecisse, diùque inter eosdem militasse, undè veluti à fide Catholicâ rebellis è sacris Mopsuestenæ Ecclesiæ tabulis expunctus fuit. Sanctus Athanasius in libro de Synodis scribit de Arianis: *Rursus quasi istorum penitentia laborarent post triennium iterum in confessum veniunt, amandantque Eudoxium Cilicem, & eum eo nonnullos ad Italiam secum deferentes fidem multis verbis conscriptam*. Hos inter legatos fuisse Macedonium Mopsuestensem disertè tradit Socrates lib. 2. cap. 15. aliàs 19. ubi de eisdem hæreticis ait: *Aliam fidem composuerunt, illamque Italia Episcopis per Eudoxium tunc Germaniciæ Episcopum, & Martyrium, & Macedonium Mopsuestiæ urbis Ciliciæ Episcopum mittunt*. Ex collegâ Eudoxio Arianae factionis antesignano, qui Antiochenam, & postea C. P. Ecclesiam invasit, ac Valentem Imperatorem abs se undis sacris lotum in Orthodoxos concitavit, Macedonium inter Arianos connumeratum certum est. Scribit Baronius, hanc Eudoxii legationem contigisse anno 344. nam ex Athanasio constat, post triennium à peractâ Synodo Antiochenâ eandem destinatum fuisse. Illa verò Synodus habita fuit ex Athanasio *Consulibus Marcellino, & Probino indictione XIV.* nempe anno 341. antè Septembrem. Sed triennium illud non à memoratâ Synodo Antiochenâ, sed ab alio Ariano- rum congressu post aliquot menses celebrato numerandum est; idem enim Athanasius scribit: *Hæc cum Antiochiæ tempore encænicorum egissent, ne tunc quidem arbitrati satis perfectè fidem suam conscriptam esse, utpotè homines turbido, fluctuantique animo, aliud scripturæ genus de fide post aliquot menses conscribunt, amandantque in Gallias Narcisum, Marim &c.* Postea addit elapso triennio Eudoxium legatum, ac socios cum novo symbolo in Occidentem missum. Itaque Macedonius anno 345. in Italiam venit, qui cum interesset Synodo Mediolanensi, quæ per id temporis agebatur, iussus Arii errorem damnare, palam cum collegis id facere recusavit. Testatur hoc Liberius Papa in literis ad Constantium Imperatorem: *Quæ est pax, inquit, clementissime Imperator, cum sint ex partibus ipsis quatuor Episcopi Demophilus, Macedonius, Eudoxius, Martyrius qui antè annos octo, cum apud Mediolanum Arii hæreticam sententiam nolissent damnare, de Concilio iratis animis exierunt?* Hæc literæ missæ sunt per legatos ad Imperatorem Arelate degentem anno 354. exeunte, vel insequenti inchoato, ut rectè ostendit Baronius. Cum verò ibidem Liberius tradat antè annos octo Macedonium in Italiam venisse, patet id contigisse anno 345. post aliquot menses à celebratis Antiochiæ encæniis, ac Synodo. Cum biennio post haberetur Sardicæ in Daciâ Synodus Oecumenicâ, Ariani indè dilapsi Philippopolim secessere, ac conciliabulum peragentes encyclicas Sardicensis Concilii nomine inscriptas vulgarunt, in quibus Macedonii honorificè, utpotè ejusdem farinæ hominis mentionem fecere, ibi enim dicitur *Macedonius Episcopus, atque Confessor à Mopso*. Idem Macedonius primo loco legitur etiam subscriptus in memoratâ proximè Synodo Antiochenâ, in quâ XXV. canones statuti sunt. At subscriptiones illæ ex Nicænâ Synodo illuc fuerunt asportatæ, omnes enim, qui in eodem Antiocheno Concilio sub-

scripti leguntur, Nicenam quoque Synodum subscripserunt. Illa autem nomina ficta apparent ex subscriptione Theodori Laodiceæ. Etenim anno 341. sedebat Laodiceæ Theodori successor Georgius ex Socrate lib. 2. cap. 9. ubi ait: *Quis verò ille fuerit, docet Georgius Laodiceus, qui tum in Synodo, nempe Antiochenâ anno 341. præsens fuit*. Idem testatur Sozomenus lib. 3. cap. 6. In illâ autem Synodo Antiochenâ legitur subscriptus Theodorus Laodiceæ, qui anno 341. cum illa Synodus celebraretur, è vitâ discesserat. Quod si veræ sunt eæ subscriptiones, Concilium illud Antiochenum antè annum 341. celebratum fuit, & est diversum à Synodo ibidem ab Eusebianis collectâ, de quâ loquitur Athanasius. Antè Macedonium sedit Mopsuestiæ Sanctus Auxentius, cujus memoria celebratur in Romano martyrologio die 18. Decembris. Hic cum sub Licinio militaret, ac jussus Diis sacra facere, constanter scelus execratus fuisset, militari cingulo exutus ad sacra se transtulit, teste Suidâ, ac Præsul Mopsuestenus renunciatus fuit. Hactenus de Mopsuestenis Episcopis.

Recitato ergo diptycho laudato Stephanus Presbyter annos septuaginta uno minutis natus dixit: *Nullatenus scio, vel audivi Theodorum, qui olim in nostrâ civitate fuit Episcopus, nominatum in sacris diptychis. Cognovi autem ex quo huic connumeror Clero, quod illo adempto ex ipsis aliquando Cyrillus Alexandrinæ civitatis Episcopus in illius loco insertus est sacris diptychis requiescentium Episcoporum, qui usque nunc pro ipso prædicatur*. Idem cæteri cum Clerici, tum nobiles cives contestati sunt dicentes non meminisse se, quando ademptum est nomen Theodori, & insertus est pro illo Cyrillus. Itaque Theodorus inter Olympium, & Thomam in sacris olim libris legebatur, ex quibus postea expunctus fuit. Porrò hæc expunctio declarabat, Theodorum mortuum fuisse in communionem Ecclesiæ, post mortem verò errorum accusatum, atque convictum communionem privatum fuisse. Theodoro autem substitutus est non quipiam Sanctus Episcopus è dicecesi Patriarchatus Antiocheni, ad quem Cilicia utraque pertinebat, sed Sanctus Cyrillus Alexandrinus, quod hic datus ad Acacium, Rabbulam, Proclum, ac Joannem Antiochenum literis Theodorum olim mortuum Nestorianæ doctrinæ parentem detexerit, ac confutarit, nullam enim aliam hujusce subrogationis rationem video. Rasum ergo nomen Theodori è diptychis eundem hæreseos, aut schismatis reum decessisse convincit, undè Sanctus Hormisdas nunquam Joannem C. P. in Apostolicæ Sedis communionem recipere voluit, nisi prius Acacii, eidemque communicantium Euphemii, ac Macedonii in Constantinopolitanâ sede successorum nomina sacris diptychis paulò antè petente populo inscripta iterum deleteret. Rem narrat magnus Annalium concinnator Baronius ad annum 519. Itaque Synodus Mopsuestena hanc sententiam de Theodoro, causâ ejusdem diligenter discussâ, pronunciavit: *Nunc veritatis revelata est ratio, & valdè evidenter declarata est, Theodorum veterem, qui per istam civitatem fuit Episcopus, in antiquis temporibus extrâ prædicationem divini mysterii fuisse, & sacris diptychis ejectum esse; pro illo verò alterum constitutum esse, & in illius vocabulum inscriptum esse Cyrillum sanctæ memoriæ*. Patres hoc ipsum Justiniano Imperatori statim per literas significarunt, cujus etiam rei Vigiliam, nam id quoque Imperator iusserat, certiore reddidere. Extat Epistola ad Vigilium collatione 5. Synodi V. in quâ præfati Primæ Romanæ Sedi denuncianda omnia, quæ in causâ fidei decernerentur: *Hoc*

bens, inquit, & Christianissimus noster Imperator considerans, & ad vestram scientiam quaedam, quæ de Theodoro quondam Mopsuestenæ Ecclesiæ Episcopo motæ sunt, iussit referre &c. Hunc exitum habuit Synodus hoc anno apud Mopsuestiam à Ciliciæ Episcopis celebrata.

Anno
551.

Succesit annus 551. Vigilio infaustus ob Justiniani furorē, ac in Apostolicam Sedem injurias. Theodorus Cappadox induciarum impatiens, fidemque servare nequius contrā tria capitula librum publicè coram plerisque Episcopis in palatio legendum curaverat. Quod ubi Vigilus accepit, hominis petulantiam execratus graviore quidē pœnā eundem afficere decreverat, sed quod ille Justiniano carissimus erat, mitius consilium injiciens, eundem accersitum datè fidei admonuit, ac patrati facinoris reprehendit. Ille, ut erat prono ad fingendum animo, facti veniam suppliciter petiit, impetravitque. Reddo verba Vigilii hoc ipsum postea eidem Theodoro exprobrantis: *Deinde tuis, inquit, ex consuetudine incitamenti liber condemnationem capitulorum ipsorum continens in palatio te assistente, & instruente coram quibusdam Græcis Episcopis est receptus, à quibus assentionum favorem tuis vocibus exagebas. Ex quo factò tam tu, quam tibi consentientes Episcopi mitius licet à nobis, quam oportuit, increpati ad promerendam sicut satisfactionem veniam convolvastis. Quis autem commemorare sufficiat, quæ te incitante, atque exequente mala commissa sunt?* Et statim: *Ea, quæ juratà te voce non esse facturum usque ad constitutum tempus frequentius firmaveras, conscripsisti, & sub prætextu religionis ea, quæ Dei Ecclesiam dividerent, sicut etiam rebus ipsis agnoscitur, perpetrasti.* Hæc quidē Vigilus in sententiâ latâ contrā eundem Casarææ Antistitem. At ingens Pontificis ad parcendum facilitas non modò Theodorum in officio non continuit, sed ad graviora contrā Vigilium facinora tentanda eundem longè promptiorem reddidit, quod ex iis, quæ hoc anno nobis describentur, ostendetur. Advenere hoc anno Constantinopolim Episcopi Africani Reparatus, ac Firmus, ille Proconsularis, hic Numidarum Primas, Primasius Adumetinus, ac Verecundus Nicensis, sed pro trium capitulorum defensione obstinatissimi. In Reparatum totius Africæ Primatem vehementior impressio facta est; at ille nec gratiâ, nec minis inflexus est, sed tria capitula constanter propugnavit. Quare indignatus Imperator Reparatum in exilium mittit. De Victoris testimonium: *Post consul. Basilii anno XII. Reparatus Archiepiscopus plurimis calumniis impetitus pro eo, quod damnationem trium capitulorum memoratorum assensum non præbuit officio, sumptibusque privatus Euchaita exilio relegatur.* Calumnias exponit Clerus Italiæ his verbis: *Concinata est causa Sancto Reparato Carthagenensi Episcopo, quasi Ariobindam Magistrum militum à Guntaric tyranno in Africâ fecisset occidi.* At Reparatum haud illius necis conscium fuisse disertè scribit Procopius lib. 2. de bello Vandalico. Nam Gontharis Reparato mandavit, ut Ariobindo in monasterium extrâ Carthaginem fugâ dilapsò fidem daret, quò tunc in suam potestatem veniret, quod Reparatus impigrè executus dato etiam per sacras baptismi undas juramento Ariobindum ad Tyrannum deduxit, à quo convivio exceptus, paulò post immixtis percussoribus per summam fraudem extinctus fuit. Erat Ariobindus maritus Projectæ filie Vigilantiæ Justiniani fororis, ac Dux Africam regebat. Reparatus ergo tanquam homicidii reus Euchaitam exul deportatus est, quò antè quadraginta annos relegatus fuit Macedonius Constantinopolitanus Antistes ab hæretico Imperatore Anastasio,

scribente Marcellino de Macedonio: *Ab eodem Euchaita in exilium deportatus est:* Indictione IV. Secundino, & Felice Cons. anno 511. Est autem Euchaita urbs Hellenopolis in Asiâ minori inter Cappadociam, & Paphlagoniam. Vixit Reparatus in exilio usque ad annum 563. qui à Victore statuitur post consul. Basilii XXIII. Reparatus, inquit, apud Euchaitam exul moritur die VII. Idus Januarii. Nunquam ille Synodum V. recipere voluit, quam Romani Pontifices subscripserant, sed in schismate mortuus fuit, si enim respuisset, fuisset ab exilio revocatus. Deposito Reparato, jubente Justiniano, Constantinopoli electus est Antistes Carthagenensis Primasius Diaconus, & Reparati apud Imperatorem Apocrisarius, qui conceptis verbis tria capitula damnavit, antequam Episcopus consecraretur. Victor laudatus addit: *Contrà vota Cleri, simulque & Populi Episcopus Carthagenensis Ecclesiæ ordinatur.* Hic tamen haud diutius Constantinopoli moras fecit, sed paulò post Carthaginem reversus est, eoque facilius abundi potestatem à Principe impetravit, quòd univèrsam populum Carthaginensem in Justiniani sententiam se adducturum promisit. Hinc anno 553. tempore Synodi non aderat in Urbe, sed ejus vices eo in consessu agebat Sextilianus Episcopus Tunienſis.

Firmus Numidarum primas largitione Principis corruptus ad damnanda tria capitula inflexus est, præsertim cum eo pacto celerem ad suos regressum speraret; testis est Victor in Chronico P.C. Basilii anno XII. Firmus Concilii Numidici Primas donis Principis corruptus damnationi eorundem capitulorum assensum præbuit, sed ad propria remeans in navi morte turpissimâ perit. Et quidē Justinianum donis, ac largitionibus plurimos ad damnanda tria capitula induxisse testatur Liberatus Diaconus Reparati Carthagenensis in fine sui Breviarii: *Cætra verò, inquit, quæ subsequenter in Episcopis, & Catholicâ Ecclesiâ ab eodem Principe facta sunt, quomodo consentientes Episcopi in trium damnationem capitulorum muneribus ditabantur, vel non consentientes depositi, in exilium missi sunt, vel aliqui fugâ lauitantes in angustiis felicem exitum susceperunt, quoniam nota sunt omnibus, puto nunc a me silendo.* Scripsit sub Justiniano, nam cap. 20. in fine ait, Theodosium Ex-episcopum Alexandrinum fuisse superstitem, dum illa scribebat, qui anno primo Justinii junioris mortuus est ex Tunonensi. Primasius, qui tertius erat ex Africanis, quos Victor Byzantium evocatos tradit, diu contrâ Principem stetit; nam hoc anno die 14. Augusti subscripsit decretum contrâ Theodorum; rursus anno 553. die 14. Maii legitur subscriptus in Constituto Vigilii contrâ Synodi V. gesta. Quare à Justiniano in Aquimetenſe monasterium relegatus fuit. Verùm auditâ morte Boethii Primatis Byzaceni, ut ei succederet, damnationi capitulorum nomen dedit, & in Africam reversus, cum rapinis, ac violentiis Ecclesiæ statum turbaret, à provinciæ Synodo depositus; de verba Victoris, *infelici morte extinguitur, & quæ conquesterat fraude, fideliter à iudicibus auferuntur.* Verecundus Nicensis cum Justiniano furenti se subduxisset, Calchedonem fugiens ad Divæ Euphemie fatiscōcessit. Hæc quidē ad hunc annum congestissimam, quo illorum quatuor Episcoporum, qui à Justiniano Byzantium evocati sunt, exitus intelligeretur; de Primasio enim etiam Victor omnia sub eodem anno posuit, licet triennio post ad minus illa evenerint, ut ex ejusdem subscriptionibus patet, quarum una annos 51. altera 553. Vigilii Epistolis, seu decretis adpositæ legun-

leguntur. Scio, Victorem ad annum 552. Reparati depositionem recitare; sed ex libello Cleri Italici colligimus, illam contigisse antè illatam Vigilio vim hoc anno 551. ut mox dicemus. Rursus hoc anno Primate subseripit decretum contrà Theodorum, nec tamen subscripti leguntur Reparatus, aut Firmus Primates, qui si tunc Byzantii fuissent, nomina & ipsi pariter eidem decreto addidissent.

Justinianus cum ex Occidente ad Synodum paucos accedere animadverteret, neque Vigilium sine Occidentalibus Episcopis quicquam decerni vellet, in-centore Theodoro edictum per semet contrà tria capitula publicavit, atque palam in Ecclesiâ regie Urbis, atque alibi suspendi iussit. Ita rem narrat Clerus Italiæ, cujus verba ed libentius recito, quod paucos antè annos libellus ille inventus pleraque habet, quibus Annales Ecclesiastici illustrantur: *Constantinopoli verò ceperunt iterum beatissimum Papam Vigilium compellere, ut si Afri, atque Illyriciani, vel Dalmaræ Episcopi nollent, ipse cum Græcis Episcopis eadem capitula condemnaret. Sed beatisimo Papa Vigilio nullatenus acquiescente edicta ex nomine imperiali tam in Ecclesiâ Constantinopolitana, quam in diversis locis suspendi fecerunt, per quæ eadem capitula damnarentur.* Hoc edictum puto fuisse illud ipsum, quod Baronius, aliique post ipsum recitant ad annum 546. nam cum in eo nominetur Synodus Mopsuestena, in quâ de erao è sacris diptychis Theodori nomine acitatum est, colligimus, illud post annum 550. evulgatum; at cum in eodem edicto nulla fiat mentio Synodi V. in quâ à Patribus tria capitula anno 553. mense Majo damnata sunt, illud antè Synodum emisum constat. Cum verò ineunte anno 552. Vigilium in Justiniani gratiam redierit, totoque anno periretaverit, palam fit, nullum eo anno edictum à Principe scriptum. Quare anno 551. conditum fuit. In eo Justinianus Ecclesiæ dogmata contrà Arium, Nestorium, atque Eutychem statuit, recipit Quatuor Synodos Oecumenicas; postea canones 9. statuit contrà Nestorianos, atque Eutychianos, qui ad verbum ferè omnes adprobati sunt à Synodo V. Postea huic canonem ponit: *Si quis non anathematizat Arium, Euthymium, Macedonium, Apollinarium, Nestorium, & Eutychem, & omnes, qui similia eis sapuerunt, vel sapiunt, talis anathema sit.* In quo canone, cum Origenis nomen non legatur, optimè colligit Baronius, illius edicti auctorem fuisse Theodorum Cappadocem Origenistarum Ducem. Sed eum in eo quoque Acephalorum hæresis pluribus proscribatur, itidem poterat Baronius deducere, eundem non fuisse Acephalum, in quâ sectâ Theodorum fuisse non semel idem tradit Liberati fidem secutus. Postea Justinianus transit ad tria capitula, quibus sub pœnâ anathematis damnatis, diffusam satis disputationem in it contrà trium capitulorum defensores, quo loco ex Sancto Augustino hæreticos, vel Schismaticos, licet defunctos posse damnari egregio testimonio comprobans ait: *Necessarium putavimus memorare etiam illa, quæ ab Augustino san. mem. Africano Episcopo scripta sunt.* Ibi etiam paulò antè dixerat: *Et hæc quidem sufficiebant super memoratas, & aliis nostris libris insertas probationes, quas protulimus, ostendentes, quod oportet etiam post mortem hæreticos condemnari &c.* Edictum terminatur anathematum publicatione. Nam scribit Justinianus: *His ita se habentibus perspeximus, & capitula supponere, quibus tam rectæ fidei compendiosa confessio, quam hæreticorum condemnatio continetur.* His finitur edictum, quod postea canones tantum contrà

Nestorianos, & Eutychianos 9. exhibet, 10. contrà reliquos hæreticos, postea tres ultimos contrà tria capitula. Quæ verò sequitur disputatio haud edicto Principis congruit. Verum si quis contendat, ab ipomet Justiniano appositam fuisse, & libros, quos ibidem appellat, fuisse rescripta data Synodis Illyrici, aut Africæ, quorum ex Isidoro superius mentionem fecimus, non contendam.

Vigilius ubi edicta Principis contrà tria capitula publicè affixâ intellexit, in Placidianam domum tum Latinos, tum Græcos Episcopos venire iussos hifce admonuit: *Quicumque edictis istis consensum præbere voluerit, sciat, se ab Apostolicæ Sedis communione suspensum.* Ita Clerus Italiæ, qui addit: *Sed & Sanctus Datus Mediolanensis Episcopus contestationem omnibus sub magnâ vociferatione deposuit, dicens: Ecce ego, & pars omnium Sacerdotum, inter quos Ecclesia mea constituta est, idest Galliæ, Burgundiæ, Spaniæ, Liguriæ, Emiliæ, atque Venetiæ, contestor, quia quicumque in edicta ista consenserit, suprascriptarum provinciarum Pontifices communicatores habere non poterit. Quia constat apud me edicta illa sanctam Synodum Chalcedonensem, & fidem Catholicam perturbare.* At Theodorus auctor, ac promotor edicti Pontificis minis despectis Græcorum Antistitum catervam secum trahens ad Ecclesiam, in quâ suspensa erant edicta, se contulit, ac sacrosancta mysteria celebravit. Rem narrat Vigilium hifce Theodorum increpans: *Tu autem Sedis Apostolicæ interdicenti per nos auctoritate despectâ ad Ecclesiam, in quâ edicta ipsa p. ndebant, reliquos tecum attrahens perrexisti, ibique aliis adjectis pravavicationibus missarum solemnâ celebrastis, & quasi nihil tibi esset prima Sedis Antistitem præsentem, & contradicentem contempnisse, Pontificem etiam Alexandrinæ Ecclesiæ Sacerdotem fratrem nostrum Zoilum, cujus nomen usque ad memoratum diem communicatum à vobis fuerat, diptychis eximentes, Apollinarem quendam perversorem, atque Ecclesiæ ipsius vobis adulterum sociastis, ut vestra iniquitas non solum in removendo simplicissimo Sacerdote, sed etiam in recipiendo patreseret perversore.* Idem verò Vigilium in Epistola encyclicâ, quam anno sequenti Chalcedone in templo D. Euphemie conscripsit, testatur, se coram diversarum provinciarum Episcopis, ac Constantinopolitano Clero in Placidiana domo hæc publicè dixisse: *Rogo te piissimum Principem, ut edicta sua, quæ præcepti appendi, removerè dignetur, & constitutum commune expectare, id est, ut scandalizati Episcopi latine linguæ ad Synodum veniant, aut certè remotâ omni violentiâ suas scripto declarent sententias. Quod si fortè preces nostras audire noluerit, vos nulli rei præbeat assensum, quæ ad divisionem tendit, nec contrà constitutum comminatione aliqua veniatis. Quod si hoc forsitan, quod non credimus, feceritis, noveritis ex præsentis die, ut pravavicatores Apostoli Petri per ministerium vocis meæ haberi suspensos.* Hæc mense Julio anni hujus 551. contigisse ex sequentibus intelligitur: *Et quoniam his actis, prosequitur in encyclicâ Vigilium, non solum ea, quæ commissa fuerant nullo modo sunt correpta, sed etiam ex aliis causis die ipso in regularum Ecclesiasticarum præiudicium, vel injuriam Sedis Apostolicæ peiora præsumpta sunt, nec alterius eos communionis nostræ permissum esse participes, nec aspectus eorum post tot pravavicationes nostri oculi receperunt.* At in damnatione Theodori scriptâ die 14. Augusti ait: *licet antè triginta dies pro memoratis excessibus vestris ab Apostolicâ vos communionis removissemus consortio.* Quare circa diem 14. Julii edicta appensa sunt, ac Zoilus, quod nollet eisdem consensum dare, eadem die depositus. Rectè scribit Tunonensis: *Post*

Conf. Basilii anno XI. juxta ipsum 551. Apollinaris Zoilo iria memorat a capitula damnare nolenti Episcopus. Alexandria Ecclesiæ subrogatur, anno Episcopatus Zoili septimo jam expleto, quem annò 544. electum ostendi.

Hæc ubi accepit Justinianus indignatus non modò Vigilium edictis imperatoris adversari, verum etiam & eisdem obtemperantes ab illo Ecclesiasticâ communione privari, furore, rabieque extimulante Vigilium custodiæ tradi jussit, qui rebus suis timens, unâ cum Datio in Ecclesiam Sancti Petri in Hormisdâ se recepit. Et tamen, inquit Clerus Italiæ, beatissimus Papa Vigilus nec in Basilicâ Sancti Petri sedes tuas habere meruit, intantum ut illuc Prætor, ad quem fures, & homicidæ tantummodo pertinent, mitteretur, qui cum multitudine militum spathas nudatas, & arcus tentos portantes supradictam basilicam introivit; quo viso Sanctus Papa columnas altaris amplexus est, sed ille ferocitate, & animo concitatus primo de altari Diaconos ejus, & Clericos à capillis tentos ejecit, postea verò ipsum Sanctum Papam alii à pedibus, alii à capillis, & barbâ tentum crudeliter abstrabebant. Sed cum ille altaris columnas non dimitteret, cecidit altare, & columna aliqua fracta sunt, & quantum ad ipsos, ibi super ipsum altare in partibus mitti habuit. Sed Deus, qui in talibus angustis semper adesse dignatur, tam aliquorum ex ipsis militibus, quam populi, qui ad tumultum venerat, animos ad misericordiam provocavit, & cæperunt voces, ac stridores mittere, & sic contigit, ut iudex iniquitatis supradictus Prætor cum ministris crudelitatis suæ territus fugiendo discederet. Vigilium in Encyclicâ editâ ab eodem Simondo rem ita narrat: Cum in eadem Ecclesiâ à Comitatu Prætoris cum multitudine armatorum militum veniente tanquam ad bellum instructâ acie à sancto ejus altare tracti pedibus traheremur, tenuimus, & super nos etiam ipsa altaris mensa ceciderat, nisi Clericorum nostrorum fuisset manibus sustentata. Theophanes scribit, Vigilium ad Sergii Martyris altare, quod in Ormidardum monasterio erectum erat, confugisse, à quo vi revulsus ceu gravi, proceroque corpore validus altare secum tractum evertit. Haud rectè tamen statuit hæc Theodorâ adhuc vivente accidisse anno 547. nam eo anno Sabbatum Pentecostes die 11. Maii collocat. Ex his liquet, undè nam Anastasius in Vita Vigilii fabulas illas finxerit; nam captum eum in templo Sanctæ Euphemie, ac fure ad collum appenso per universam urbem tractum, ac postremò in carcerem projectum scribit, ubi modico pane, & aquâ maceratus est, Clero ad metalla damnato. Hinc etiam patet, Thomam Rivium, ac Franciscum Guinetum Æthyopem lavare, dum Justinianum tantâ barbarie contrâ Vigilium furentem defendere invitis superis conantur. Rivius sanè pag. 27. sui Apologosæ pro Justiniano eas Vigilio calumnias irrogat, quas cum risu potius, quam cum indignatione lectitare libeat; etenim vocat Vigilium foras Episcopum, intus hereticum, Romæ Catholicum, Constantinopoli Eutychianum. Guinetus verò cap. 13. Justinianum Vigilio indignatum scribit, quòd vulgaretur, eundem Sacrum Calchedonense Concilium detrectare. Constantinopoli Vigilus pro defensione Synodi Calchedonensis eas injurias perpeffus est, quam Synodum Eutychiani, à quâ damnati fuere, plusquam Vatiniano odio persequabantur. Hinc edictis Justiniani repugnavit: Quia constat apud me, dicebat, edita illa Sanctam Synodum Calchedonensem, & fidem Catholicam perturbare. Ita homines illi supinâ rerum gestarum ignorantia laborantes, quò Justinianum à veris criminibus defendant, falsa crimina Vigilio affricant,

quæ non quidem Pontifex, sed ipsimet auctores, utpotè mendaciorum loquacissimi deturpentur.

Cæterum Vigilium omnium malorum auctorem affirmabat Theodorum Cappadocem, undè in decreto contrâ eundem ait: Nam usquè ad hoc animum Christianissimi Principis falsis suggestionibus perduxisti; ut clementia ejus, quæ in suis hostibus pia semper apparuit, contrâ nos graviter moveretur. Quare Vigilium vulnere non jam fomenta, sed ferrum admovendum ratus die 14. Augusti in Italorum Episcoporum congressu pluribus Theodori Cæsareensis Episcopi in Apostolicam Sedem injuriis recensitis, quas & scripto consignavit, hæc contrâ eundem sententiam protulit: Theodorum Cæsareæ Cappadociæ civitatis quondam Episcopum sententiæ promulgatione tam Sacerdoti ali honore, & communione Catholica, vel omni officio Episcopali, seu potestate spoliatum esse decernimus. Mennam verò, ac consentientes Episcopos à sacrâ tantum communione suspendit. Hæc sententia dicitur Data XIX. Kalendas Septembris imperante Domino Justiniano perpetuo Augusto anno XXV. Post-consul. Basilii anno X. Porro eum ibidem scribat, se longanimitatem tam circâ ipsum Theodorum, quam reliquos ab eodem seductos penè hoc quinquennio elapso monstrare, haud ita accipiendum est, quasi lites anno 546. ex publicato tunc contrâ tria capitula priori edicto inceperint, nam edictum biennio antè emanasse ostendimus, sed ex quò Constantinopolim advenerat habita cum Theodoro dissidia notat. Nam cum anno 547. die 25. Januarii in regiam Urbem Vigilus advenerit, anno 551. die 14. Augusti jam septimus mensis quinti anni labebatur, undè addidit particulam penè, nam ad quinquennium plenum adhuc aliquot menses requirebantur. Hoc Vigilii decretum contrâ Theodorum subscribere Episcopi sequentes.

Datus Mediolanensis, qui jam à XV. annis extrâ Ecclesiam Mediolanensem veluti exul debebat ex literis Cleri Italici, & anno 546. obviam ivit Vigilio in Sicilia moranti, cui quæcumque Constantinopoli in causâ trium capitulorum, ubi intererat, peracta fuerant, significavit, cum quo & in regiam Urbem ingressus eidem periculosis temporibus semper adhæsit, licet postea à sententiâ discesserit, si Tunonensi credendum est. Secundus ponitur Joannes Marsicanus. Est insignis Marforum populus in Latio Mediterraneo; suse agit de Marfis Cluverius lib. 2. Italiæ Antiquæ cap. 15. Hinc supplendæ sunt tabulæ Ughelli, qui Tomo 1. Italiæ sacræ Marsicanæ Ecclesiæ Episcoporum seriem à Rottario incipit anno 968. Nominatur etiam in Synodo Romanâ Leonis IV. anno 853. ind. 2. die 8. Decembris Liuderisus Episcopus Marsensis. Tertius Zacchæus Scyllacenus. Est Scyllacium mediterranea civitas Calabriae ulterioris. Idem Ughellus Tomo 9. de hoc Zacchæo scribit: Romano interfuit concilio sub Vigilio Papa anno 442. Post illum verò Gaudentium recitat, qui Synodo Romanâ interfuit sub Hilario Papâ anno 465. Est integri sæculi anacronismus, & Synodus illa, cui adfuit idem Zacchæus, non Romæ, sed Constantinopoli in domo Placidianâ peracta fuit. IV. Valentinus Sylve Candidæ. Erat Latii Urbs, cujus Episcopi in pluribus Synodis Italiæ subscripti leguntur. Valentinus verò anno 546. à Vigilio Papâ ex Sicilia cum navibus frumentariis Romam missus, ac à Gothis captus, cum Totila secreta quædam revelare vel nollet, vel non posset, præcis manibus dimissus fuit ex Procopio lib. 3. de bello Gothico. Hinc Vigilii Constitutum nomine Valentini subscripsit Zacchæus Episcopus pro-

proximè memoratus rogatus à fratre Valentino Sylva candida ipso presente, & consentiente, & mihi, ait, dictante huic Constituto pro ipso subscripsi. V. Florentius Matelicatensis. Est Matelica insignis oppidum in Piceno, cujus meminit Plinius lib. 3. cap. 14. itemque Frontinus in libro de coloniis. A Plinio dicuntur populi Matilicates, & inter Umbros recensiti unà cum Camertibus. Matelica nostrâ ætate est inter nobilia oppida Piceni, ac Ianificio celebris, subjecta tamen modo est Episcopo Camerti. VI. Julianus Signinus. Signia Latii urbs antiquissima, in quam Tarcinius coloniam deduxit ex Dionysio Halicarnasseo lib. 4. VII. Romulus Numanatensis. Baronijs ad annum 551. Num. 11. legendum putat: *Numantensis* à Numento, seu Nomento Latii Urbe. Sed planè antiqua codicis lectio retinenda est; etenim Numana fuit vetus Piceni urbs ab Anconâ M. P. XII. distans; hodie parvus vicus est propè Sirollum *Humana* incolis vulgò dictus. In Synodo Sancti Agathonis act. 4. Sexti Concilii leguntur subscripti *Adrianus Episcopus S. Ecclesie Numanatis provincie Pentapolis*, & *Paulus humilis Episcopus S. Nomentanae Ecclesie*. Prior quidem subscribit cum Episcopis Anconæ, Auximi, Fani, & Pisauri, ex quibus quinque urbibus Pentapolitana provincia in Piceno constabat. Extat Auximi inscriptio, quam exhibet Gruterus pag. 446.

M. OPIO CAPITONI &c.
PATRONO COL. AUXIM. ET. COL.
ÆSIS. ET MUNIC. NUMANAT.

Erat ergo sub Antonino Imperatore Numana Piceni municipium. Certè anno 553. Constitutum Vigilii inter ceteros subscribit *Redemptus Episcopus Ecclesie Nomentanae*. Quare Romulus erat Episcopus Numanatensis. In Romanâ Synodo sub Eugenio II. anno 827. celebratâ legitur subscriptus *Cosmas Episcopus Humana*, & in alterâ Synodo ibidem sub Leone IV. Papâ coactâ nominatur *Sergius Episcopus Humanensis*. Hæc Concilia habentur in collectione Romanâ Lucae Hølstenii. Ex quibus Humanam ante octingentos annos ita appellatam constat, in eaque tum temporis Episcopos sedisse. VIII. *Dominicus de Calliopolis*. Est antiqua Calabriae urbs, quæ promiscuè Calliopolis, vel Callipolis dicta est. Sanctus Gregorius Papa lib. 2. Epist. 45. indic. 11. scribit *Joanni Episcopo Calliopolitano* de poenâ decretâ Andree Episcopo Tarentino. IX. *Primasius Atrumentinus*. Atrumentum Byzacena provincie Metropolis antiquis Scriptoribus sæpius memorata, quam novis mœnibus munitam Justinianus de suo nomine appellavit ex Procopio lib. 6. de ædificiis Justiniani. Baronijs num. 13. putat, hunc Primasium esse eundem, qui à Cassiodoro lib. de Div. lect. cap. 9. & à S. Isidoro in libro de Viris Illust. commendatur, quive in Epistolas Pauli, & Apocalypsim commentaria, & alia plurima scripsit. Tritheimius tamen Primasium illorum commentariorum Scriptorem Uticensem ex antiquis codicibus exhibet, Uticensis verò Ecclesia non ad Byzacenam, sed ad Proconsularem provinciam pertinebat. Ego quidem de hac re nihil judico; hæc unum scio, Primasium scriptorem commentariorum in Epistolam Pauli ad Romanos, & ad Hebræos fuisse apprime Augustinianum, ut alibi monstratum est, & ex operis lectione statim intelligitur, ibi enim Sancti Doctoris sententias, imò integra capita exseribit. X. *Verecundus Lanensis*, alii legunt *Lucensis*, sed omnes planè errant, nam Verecundus iste fuit Nicensis Episcopus in Provinciâ Byzacena, & à Justiniano ad Sy-

nodum cum collega Primasio evocatus Vigilio adhæsit. Do Victorem Tunonensem: Post consul. Basilii anno XI. Reparatus Archiepiscopus Carthaginensis Ecclesie, Firmus Numidarum Episcoporum Primates, & Primasius, & Verecundus Concilii Byzaceni Episcopi pro fidei causâ ad urbem regiam ejusdem præcepto Principis evocantur. Hinc colligitur, falsum esse solum Primasium ex Africanis Vigilio adhæsisse, quod putavit laudatus Baronijs existimans Verecundum Italiae Episcopum. XI. *Stephanus Ariminensis*. Hic planè tabulis Ughelli inferendus est, atque inter nobilissimam Urbis Antistites numerandus, idem enim postea etiam Vigilii constitutum subscripsit. Hoc eò libentiùs adnoto, quòd juvenis eâ in urbe apud Patres Societatis Rethoricæ, ac Logicæ operam navavi, ibique Augustinianæ familie nomen dedi. XII. *Paschasius Aletrinus*. Aletrum, vel Alatrum Latii Urbs, cujus Episcopus lege apud Ughellum tomo 1. sacra Italiae. Postremo loco subscripsit Jordanus Cortonenis; est autem Cortona Italiae urbs in Hetruriâ, nonnulli apud Ughellum legunt *Crotonenis*, quâ ratione jam ad magnam Græciam ille Episcopus pertineret. Sed de his alii viderint. Hi ergo cum Vigilio tum temporis contra Principem, eique adhærentes Græcos Antistites Constantinopoli pro tribus capitulis militabant.

Interea Vigilius adhuc Ecclesiasticæ concordie studens, latam depositionis contra Theodorum, & excommunicationis contra Mennam sententiam minime publicandam duxit, veritus ne Justinianum, cujus furorem jam expertus erat, in rabiem rursus impelleret, Theodoro præsertim omnia ex arbitrio faciente. Putavit Baronijs Anno 551. in fine, Vigilium ad D. Petri Basilicam parùm tutam sibi moram existimantem inde Calchedonem aufugisse. Sed ex libello Cleri Italici habemus, quòd in Ecclesiâ D. Petri sacramenta accepit beatissimus Papa Vigilius, & Datus Mediolanensis, nihil vi contra ipsos actum iri, & sic interim sunt egressi. Extat in appendice ad Codicem Theodosianum edita à Sirmondo viro eruditissimo integra Vigilii Epistola encyclica, cujus tantum partem habebamus, in eâ verò suarum calamitatum ferriem Pontifex exponit. Cum apud D. Petri in Ormidâ moraretur, Belisarius, & Cethegus, & Petrus Exconsules, ipseque Justinus Imperatoris nepos cum Marcellino Questore ad Vigilium venire, quò accepto juramento in Placidianas ædes rediret, secus vel sub omni violentiâ è templo retrahendus. Quid consilii verò Pontifex cæperit, hæc declarat: *Indiculum dedimus, per quod dari nostræ persona scripto petivimus jusjurandum, quod clementissimus Princeps, non quale nos volumus, præberi concessit, sed quale ipsi placuit, per Judices suos dandum esse dicitur. Et dum sæpè dicti Judices posito indiculo super altare, & r. at aratâ beati Petri Apostoli, & super crucem, que de ligno passionis Domini habet inclausum, sed & super claves beati Petri Apostoli præstitissent corporale jusjurandum, ad Placidianas tanquam nihil mali ulterius patientes secundum piissimi Principis redivimus voluntatem. Cæterum tam sanctâ fide posthabitâ cum in dies sævius se tractari Vigilius animadverteret, semel, iterum, ac tertio Belisarium, aliosque Judices contestatus est, ut jusjurandi religione tenerentur, quatenus, inquit, nullas inquietudines, aut molestias, sicut nobis juratum fuerat, pateremur. Interea Justinianus veritus ne Vigilius iterum è Placidianis in templum confugeret, misso clam milite ædes sedulo custodiendas iussit, quod ubi Vigilio significatum fuit, biduo antè Natalem Domini fugam meditatus nocte intemptâ*

ex Placidiano palatio cœcis vestigiis discedens Calchedonem transfretavit, atque apud D. Euphemiam domicilium statuit. Libeat ejusdem verbis hoc ipsum intelligere: *Quam si circumspiciatur quale, quantumque discrimen metu faciente despeximus, ut per parvam maceriem fabricantium transire compediti dolore nimio in nocturnâ obscuritate positi cogeremur, tunc poterit evidenter agnosci, quanta nobis fuerit temporis pro solâ Ecclesiæ causâ necessitas, aut quanta custodia, quæ nos sub tali discrimine coegit discedere.* Vigilium Dadium Mediolanensis secutus est, aliique etiam Latini Episcopi, quos inter fuit Verecundus Nicensis in Byzacenâ provinciâ Episcopus, quem paulò post ibidem defunctum scribit Victor: *P. C. Basilii XII.* (est illi annus 552.) *Verecundus Ecclesiæ Nicensis Episcopus in defensione memoratorum perdurans Calchedone, ubi refugium fecerat, in diversorio gloriosæ Matris (lege Martyris) Euphemie de hac vitâ migravit ad Dominum.*

At non modò lites in causâ trium capitulorum in regiâ urbe, sed per totum ferè Romanum Imperium ad seditionem usquè ebulliebant. Justinianus Ulpianam Dardaniæ urbem Justinianam secundam de suo nomine nuncupandam jusserat. Præerat illius urbis sacris Paulus, qui pro tribus capitulis acerrimè depugnabat, undè ad Synodum V. accedere recusavit, imò Vigilii postea Constitutum ita subscripsit: *Paulus humilis gratiâ Dei Episcopus Ulpianensis huic Constituto, quod beatissimus Papa Vigilius in causâ trium capitulorum protulit, ad omnia superscripta consentiens subscripsit.* At plerique civium Ulpianæ quò beneficentissimo Principi gratias referrent, tria capitula damnabant, cæteris cum Episcopo eadem validissimè defendentibus. Ad arma ventum est, ac plurimorum sanguine Theodori Mopsuesteni manibus parentatum. Quare Justinianus eò cum exercitu Justinum misit, qui seditionem comprimeret. Narrat hæc ipsa Procopius lib. 4. de bello Gothico labente jam anno belli XVII. *Cæteri, inquit, hæc in opido Illyrici Ulpianâ jussu Imperatoris ob seditionem inter indigenas ortam ex illis, quæ inter Christianos disputari solent, de quibus agam libro singulari.* At nulla in Illyrico controversia, nisi de tribus capitulis, tunc agitabatur. An Procopius promissum volumen confecerit, incomperatum est; hoc scio, Christianorum de Deo disputationes, quæ sub Justiniano ubique personabant, Procopium irreverenter despexisse. Undè lib. 1. Operis ejusdem refert legatos missos à Justiniano ad Pontificem ob ea, quæ controversa habebant Christiani: *Ea verò, inquit, quæ sint, quanquam percognita, memorare me tædeat; insana enim temeritatis esse existimo naturam Dei, qualis sit, scrutari.* Suam verò de Numini sententiam angustioribus hæc conclusam terminis exhibet: *Ipse de Deo hoc tantum, quod dicam, habeo, esse eum omnino bonum, ejusque potestate omnia contineri, qui plus scierit, plus de eo dicat, sive in Sacerdotum est ordine, sive in plebe.* Hæc ille.

At ubi in Italiâ illatarum Vigilii injuriarum fama perlata est, dolere singuli Pontificis doctissimi vices. Quare cum Legati Childeberti Francorum Regis ad Justinianum missi per Italiam transfrent, Clerus Italiæ eisdem libellum supplicem dedit, quo Vigilium etiam, atque etiam commendabat, significans insuper, quot ille in injurias in regiâ urbe passus esset. Hos autem Clericos fuisse Mediolanenses indè colligo, quòd ibidem rogant, ut Dadium Justiniano commendent postulantes, ut eum post XV. aut XVI. annos ad suam Ecclesiam redire concedat; quæ Mediolanensis Ecclesiæ suo antè tot annos Pastore viduatæ vota

fuisse crediderim. Sirmondus hunc libellum, ut aliàs dictum est, primus vulgavit, illum collocans ad annum 552. pag. 204. Tomi 1. Concil. Galliæ. Sed scriptum illum fuisse anno præsentis 551. indè patet, quòd in eo nulla Vigilii fugæ ad proximam Calchedonis urbem mentio fit. Rursus in eodem libello scribitur, quòd Anastasius quidam, quem Sanctus Episcopus Aurelianus Arelatensis civitatis ad beatissimum Papam antè hoc biennium direxerat, ibidem in Galliis aliqua mentiatur, quia & ipse ut Constantinopoli exire posset, promisit se omnium Gallicanorum animos contrà tria capitula excitaturum, & præmissis eundem Anastasium corruerunt, nec literas Vigilii illi consignare voluerunt. At Anastasius anno 549. pridie Idus Julias literas Aureliani Episcopi Vigilio tradidit; quare si antè biennium idem ad Vigilium venit, libellus ille scriptus fuit anno 551. Præterea hæc ibi leguntur: *Veniens enim ibi antè sex annos istos beatissimus Papa Vigilius, magis autem, ut quod verius est dicatur, propè violenter deductus.* Cum Vigilius in encyclicâ datâ die 5. Februarii anno 552. antè septem annos Româ se discessisse testetur, cum à sexennio idem in eo libello ex Urbe profectus dicatur, anno superiori 551. libellus ille exaratus fuit.

Sequitur annus 552. quo Justinianus Vigilii constantiâ tot experimentis sibi jam satis probatâ, sepositis minis eundem per Legatos convenit, legatione autem Belisarius, aliique superius nobis memorati V. Kalendas Februarias perfuncti sunt. Illi quidem cum Vigilio egerunt, ut acceptâ iterum publicâ fide Constantinopolim rediret, quibus Pontifex in hæc sententiam respondit: *Si causa Ecclesiæ ordinatur, ut pacem ejus, quam avunculi sui piissimus Princeps fecit temporibus, & modo restituat, ego Sacramentis opus non habeo, sed statim egredior. Si autem causa Ecclesiæ finita non fuerit, item Sacramentis opus non habeo, quia nunquam de Sanctæ Euphemie basilicâ exire dispono, nisi scandalum ab Ecclesiâ Dei fuerit amputatum.* Hæc ubi Justinianus à Legatis accepit, Epistolam, seu ut loquitur Vigilio, chartam ad eundem misit mendacis, ac injuriis refertam; eam Petrus Referendarius pridie Kalendas Februarias tulit. Cum verò non esset Augusti manu subscripta, neque Petrus eidem nomen dare velleret, vel signare diem, quo allata fuerat, nullam illi Vigilii fidem præstandam duxit. Cæterum ne eam conscientiam silentio apud imperitos prodere videretur, objecta quæcumque crimina validissimè se confutasse in laudatâ encyclicâ contestatur. Sed iterum *Dominicorum die, qui fuit pridie Nonas Februarias, rediit Petrus cum ultiniani mandatis, ut acceptis sacramentis securus in regiam urbem remearet.* Vigilius hæc reposuit: *Si directis duobus Judicibus, quorum nomina tibi in præsentis prodidimus, sacramenta præstare dignetur, ut post hæc sine metu periculi fratrem nostrum Dadium Episcopum Mediolanensis Ecclesiæ, vel alios, quos cum eo transmissimus, loco nostro suscipiat, parati sumus dirigere, ne per eos de Ecclesiasticâ causâ quæcumque mandavimus, veraciter innotescant. Si quidem Ecclesiæ causa nulla sacramenta dari deposcimus, sed mox pro gratiarum actione ejus occurrimus pietati.* Die verò sequenti Vigilius encyclicam illam famosam scripsit, ita enim terminatur: *Data Nonis Februarii imperante Domino Justiniano PP. Aug. Anno XXX. Post consulatum Basilii anno X. sed XI. reponendum est.* Ex hæc encyclicâ quorundam errores corrigendi sunt. In primis Baronius Anno 552. Num. 15. legens in vulgatis editionibus legatos primum ad Vigilium venisse *Domi-*

Anno
552.

nico-

nicorum die, idest Kalendis Februarii, ac postea in eisdem afferi missum à Principe Petrum pridie Kal. Februarias, errorem vidit, atque proximum locum corrigens postridie Kalend. Februarias legendum dixit. Sed ex inobservatis à Baronio Cyclis error emendatur. Anno 552. Kalendæ Februariæ incidere in feriam V. non autem in diem Dominicum; ergo legendum est V. Kalendas Februarias, quâ die festum Dominicum contigit, iterumque pridie Nonas Februarias. Fuit annus bisextilis Cyclo Solis I. Lunæ II. lit. G. F. In eâ verò Epistolâ scribit de latâ in Theodorum sententiâ, quâ ab Episcopatu amovebatur: Pro mansuetudinis vestre intuitu, & spe conversionis ejus, sicut dictum est, publicè proferre distulimus. Unde falsum est, quod in chronologica sinopsi in calce ad Facundum Hermianensem Sirmondus scripsit, Vigilium latam demum contrâ Theodorum sententiam publicasse. Insuper fallitur Bollandus tomo I. de vitis Sanctor. die 14. Januarii, scribens, eâ die anno 552. Sanctum Datium Mediolanensem obiisse, quod etiam asseruit antè Bollandum Baronius in notis ad Martyrologium ad eandem diem, etenim eo ipso anno Datius Nonis Februarii vivebat, & à Vigilio ad Augustum nuncius destinabatur.

Verùm, ut ad institutum redeam, Justinianus Synodi peragendæ cupidus, aures jam tandem Vigilio dare occcepit, videbat enim reluctante Pontifice Romano nihil solidi eâ in causâ statui posse. Quare non amplius erat alieno à Vigilio animo, quod ubi Mennas, ac aulæ Protheus Theodorus, alique intellexere, libellum fidei contulerunt, illumque Vigilio adhuc in templo Divæ Euphemie commoranti obtulere. In eo expeditâ fidei professione juxta decreta quatuor Synodorum facti veniam à Vigilio his verbis postularunt: *De injuriis autem quacunque Beatitudini, vel Sedi vestre factæ sunt, eas quidem non feci, sed quia pro pace Ecclesie modis est omnibus festinandum, velut si eas fecissem, veniam postulo. Quia verò tempore discordiæ excommunicatos, vel non receptos à Beatitudine vestrâ in communionem suscepi, pariter veniam postulo.* Subscripsere libellum.

Mennas Constantinopolitanus

Theodorus Casareæ Cappadociæ;

Andreas Ephesinus. Aliique.

Res hæc benè vertit Mennæ, nam paulò post obiit Sedi Apostolicæ conciliatus, ut dicemus. Edicta etiam Princeps revocat, & jam Patribus Constantinopolim ad Synodum venientibus ex integro causâ trium capitulorum dijudicanda dimittitur, ac Vigilius relicta Calchedone iterum Byzantium petit. Inter cæteros, qui ad Synodum venerant, erat Eutyechius Monachus Amaseni Metropolitæ Aprocrisarius, qui in quodam privato Episcoporum congressu ortâ quæstione, an mortuus ab Ecclesia damnari posset, Josiæ Regis exemplo mortuorum Idolatrarum sepulchra dejicientis, ac profanos eineres ventilantis defunctos damnari posse probavit, quod mirificè Imperatori placuit. Hunc Eutyechium annos jam natum quadraginta Mennas non modò ob sanctitatis, ac doctrinæ experimenta colebat, verùm etiam illum sæpè Justiniano commendaverat, futuri enim præcius eundem uti successorem honorabat. Auctor est Eustathius, qui vitam Sancti Eutyechii scripsit, Mennâ jubente Eutyechium ad Justinianum accessisse: *Confestim autem, inquit, misit illum ad Imperatorem, apud quem cum de rebus propositis disputaretur, apparuit omni divinâ, humanâque disciplinâ instructissimus.* cap. 18. Ineunte circiter Decembri

Mennas diem obiit; magno apud Constantinopolitanos sui desiderio relicto. Consecratus fuerat ab Agapeto Papâ ejecto Anthimo hæretico anno 536. Contrâ Acephalos Synodum in regiâ urbe coegit, cujus etiamnum acta extant. Hic Origenem à Justiniano damnandum curavit, primusque Patriarcharum lata contrâ Origenem anathemata subscripsit. Nobilissima templa eximiâ Justiniani munificentia ædificata consecravit. Justiniano tamen nimium iudulsi, hinc semel, iterumque cum Vigilio diffidia. Hæc maculas supplex ab offenso Pontifice veniam postulans abluit, atque ipsi etiam Vigilio desideratus è vitâ discessit.

CAPUT VI.

Eutyechius eligitur Patriarcha Constantinopolitanus. Annus obitus Sancti Datii Mediolanensis statuitur, eaque occasione Procopii de annis belli Gothicici anacronismus demonstratur. Origenes Pelagianorum Amasius in Synodo V. Oecumenicâ damnatur. Halloix ubique falsi convictus.

Justinianus inter plurimos candidatos Eutyechium Monachum Amasenum nihil tale cogitantem Mennæ successorem designans Petro Referendario, quem hoc anno sæpè cum mandatis ad Vigilium miserat, imponit, ut Eutyechium cum honore custodiat, ejusque curam gerat. Indè Imperator Clero, ac sacro Patrum cœtu advocato, eisdem teste Eustathio in lib. de Vitâ Eutyechii his allocutus est: *Cum in ade Divi Petri Principis Apostolorum, in quâ Senatus habebatur, me somnus complexus esset, in quiete vidi Principem Apostolorum mihi magnum Eutyechium ostendentem, dicentemque: Fac ut hic sit Episcopus.* Quo oraculo monitum se fuisse dixit, ut Eutyechium in Mennæ locum subrogaret, atque hoc pacto Eutyechius renunciatus est Patriarcha Constantinopolitanus. Baronius scribit initio anni 553. Eutyechium electum. Verùm Theophanes qui commentaria rerum Byzantarum exactè calluit, hæc tradit: *Eodem tempore Mennas Episcopus C. P. defunctus est, in cujus locum suspectus Aprocrisarius Amasæ Presbyter, & monasterii ipsius Amasæ Monachus Eutyechius eo ipso die, quo Mennæ cadaver in sacris adytis adhuc expositum jacebat. Quare cum Baronius, & alii post ipsum asserant, Mennam mortuum anno 552. eodem quoque anno recitanda illis est electio Eutyechii. Sanctus Nicephorus Patriarcha C. P. qui suorum decessorum chronicon scripsit, de Eutychio hæc habet: *Eutyechius Presbyter, & Monachus in monasterio Amasæ annis XII. mensibus duobus. Hoc ejecto à Justiniano Imperatore ipsius anno XXXVIII. Joannes presbyter Antiochiæ ex numero Scholasticorum annis XII. mensibus septem. Eutyechius iterum sub Justiniano (lege Justino) restitutus consecratus annos IV. menses sex.* Hanc chronologicam thesim integram recitavi, quia est exactissima, ut patebit. Eustathius, qui Eutyechii vitam, cujus lateri semper inhæsit, diligentissimè scripsit, auctor est, Eutyechium à Justiniano è cathedrâ pulsum in festo Sancti Timothei nempe 24. Januarii. Reddo ejusdem verba ex cap. 53. *Cum enim dies festus Sancti Timothei in Hormisdâ, ut antè diximus, celebraretur, illinc vir pius sacrificium faciens sublatu est, & ea pertulit, qua passus est. Et cap. 54. Nam in persecutionis tempore Sabbatum, & hyems erat, vige-**

simo